

важливі для опанування обраною професією.

Вважається, що безпосередній вплив на професійну діяльність майстрів, її ефективність і результативність забезпечує ціннісно-мотиваційна сфера, яка включає основні інтереси, потреби, мотиви, цінності та мотивацію їхньої методичної діяльності. Суттєву роль відіграють мотиви, які спонукають, спрямовують і регулюють професійну поведінку та спілкування майстрів, сприяють усвідомленню своїх потреб у постійному розвитку і самореалізації як суб'єкта методичної діяльності.

Отже, аналізуючи теоретичні джерела з проблеми формування та розвитку професійної компетентності майстра виробничого навчання, ґрунтуючись на принципах компетентнісного та суб'єктно-діяльнісного підходів, структуру методичної компетентності майстра можна представити як сукупність наступних компонентів: ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, технологічного, рефлексивного і професійно важливих якостей. Ці компоненти відображають необхідний рівень їхньої підготовленості, що надасть їм можливість ефективно реалізовувати свої посадові компетенції, враховуючи сучасні освітні технології та сучасні тенденції розвитку виробничої сфери.

Література

1. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти / І. А. Зязюн. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2005. № 25. С. 13–18.

2. Сулима Т. С. Формування творчих педагогічних умінь як складової професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання / Т. С. Сулима. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2012. Вип. 32. С. 432–436.

3. Тархан Л. З. Теоретичні і методичні основи формування дидактичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. З. Тархан. К., 2008. 40 с.

4. Юртаєва О. О. Розвиток професійно-педагогічної компетентності майстрів виробничого навчання в системі післядипломної педагогічної освіти: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Юртаєва. К., 2011. 366 с.

УДК 373.2.016:81-028.31

Ковтюх А. А.

студентка магістратури
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького
Науковий керівник: **Федорова О. В.**
кандидат педагогічних наук, доцент,
директор навчально-наукового інституту
соціально-педагогічної та мистецької освіти
Мелітопольського державного педагогічного

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ФОЛЬКЛОРУ

Проблема виховання звукової культури мовлення у дітей дошкільного віку була предметом уваги класиків дошкільної педагогіки (Є. Аркін, Є. Водовозова, С. Русова, Є. Тихеева). Так, одне з центральних місць у концепції національного виховання С. Русової займають питання розвитку українського мовлення дошкільників. Навчання мови, на думку педагога, є провідним завданням дошкільного виховання [1, с. 6]. Дослідження О. Трофонової було спрямовано на вивчення рівня розвитку звукової культури мовлення дітей середнього дошкільного віку та розробку методики виховання звукової культури мовлення дітей засобами фольклору [2].

Зазначимо, що в чинних програмах виховання і навчання дітей дошкільного віку досить повно висвітлено змістовий бік виховання звукової культури мовлення. У програмі «Дитина» малі форми фольклору (зокрема скоромовки) розглядаються як засіб виховання звукової культури мовлення [4]. У всіх програмах в розділі «Художня література» визначається зміст роботи щодо ознайомлення дошкільників з усною народною творчістю загалом і зокрема з малими формами фольклору [3; 4; 5].

У процесі дослідження проблеми особливостей розвитку звукової культури мовлення старших дошкільників засобами фольклору нами було проведено анкетування вихователів, метою якого було з'ясування обізнаності вихователів з роботою щодо виховання звукової культури мовлення і з малими жанрами українського фольклору та використанням їх у практичній мовленнєвій роботі з дошкільниками.

Проаналізувавши одержані результати, ми дійшли висновку, що вихователі загалом обізнані з роботою з виховання звукової культури мовлення шляхом застосування малих жанрів українського фольклору. Знають вони і порушення у звуко- та слововимови дітей, прийоми постановки, уточнення вимови окремих звуків. Знайомі з різними малими жанрами українського фольклору, але у вихованні звукової культури мовлення вихователі використовують переважно скоромовки. Інші жанри фольклору використовуються епізодично, спонтанно.

Наступним етапом дослідження стала робота з виховання звукової культури мовлення дітей старшої групи засобами фольклору. Основними завданнями, які ми перед собою ставили, виступили: 1) збагатити знання дітей щодо малих фольклорних жанрів: скоромовки, мирилки, заклички, колісанки, забавлянки, приказки, прислів'я; 2) закріпити та удосконалити в дітей навички правильної вимови звуків, уміння диференціювати схожі звуки на слух, навички користування інтонаційними засобами виразності; 3) визначити педагогічні умови виховання звукової культури мовлення у дітей засобами фольклору.

Для реалізації поставлених завдань нами було визначено три взаємопов'язані етапи роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Проаналізуємо сутність роботи на кожному етапі.

На першому етапі нами були дібрані малі фольклорні твори на кожне завдання виховання звукової культури мовлення за такими жанрами: скоромовки, примовки, заклички, мирилки, забавлянки, колісанки. Перевагу ми віддали скоромовкам, які найбільш подобаються дітям і які є універсальними щодо виховання звукової культури мовлення.

Метою другого етапу було ознайомлення дітей з різними жанрами малих форм українського фольклору, зачування їх напам'ять, збагачення словника дітей словами-назвами фольклорних жанрів, образними словами. Провідними методами роботи на цьому етапі виступили: читання художніх текстів, розповідання та розігрування казкових ситуацій, вивчення напам'ять малих фольклорних жанрів. Широко використовувалися такі прийоми, як приспівування пісенок, лексичні вправи на матеріалі загадок, приказок, скоромовок, пояснення значення та етимології образних виразів; показ наочного матеріалу тощо.

На заняттях ми використовували такі форми та методи роботи, як: гра-змагання «Хто більше назве прислів'їв»; дидактична гра «Закінчи прислів'я (приказку)»; підбір дітьми прислів'я до певних малюнків, на певну тему.

Третій етап – практичний етап у навчанні дошкільників. Він доповнює другий етап і передбачає роботу, спрямовану на використання малих фольклорних жанрів у вихованні звукової культури мовлення в різних видах діяльності (навчально-мовленнєва, художньо-мовленнєва, ігрова). Завданнями цього етапу виступили: навчити дітей правильно вимовляти звуки рідної мови у словах та словосполученнях (сформувати правильну артикуляцію звука, розвинути чітку дикцію); сформувати вміння та навички користуватися інтонаційними засобами виразності у власному мовленні (вміння регулювати силу голосу, темп мовлення, користуватися різною інтонацією залежно від ситуації спілкування); розвивати фонематичний слух дітей.

Основна робота планувалася і проводилася на тематичних мовленнєвих заняттях з виховання звукової культури мовлення та на комплексних мовленнєвих, як частина заняття. Крім того, в повсякденному житті проводились дидактичні, рухливі ігри, хороводи, вправи тощо. Використовували традиційні методи та прийоми виховання звукової культури мовлення. Серед методів назвемо такі: імітаційно-комунікативний, розігрування малих фольклорних жанрів, ігри різного характеру (дидактичні, рухливі, хороводні, народні), інсценування фольклорних текстів; серед прийомів: показ, пояснення артикуляції, демонстрування зразка правильної вимови звука, імітаційні рухи з елементами звуконаслідування, вправи на піддування, на вправляння в умінні використовувати відповідний темп і тембр мовлення.

У процесі навчання дітей звукової культури мовлення систематично використовували навчальні вправи різного характеру. Це вправи на:

- 1) вдосконалення артикуляції звуків: «Скажи, як я», «Як шумить вітер?»;

2) розвиток фонематичного слуху та правильне відтворення почутих слів з відповідними звуками: «Спіймай звук у скоромовці», «Виділи у закличці слова зі звуком ...», «Назви слова з помилкою», «Назви слова в загадці, в яких немає звука ...»;

3) диференціація схожих звуків у словах: «Знайти у скоромовці слова з протилежним звуком», «Впізнай звук», «Повтори утішку»;

4) здатність відчувати темп мовлення, силу голосу та інтонацію на основі імітації мовлення вихователя: «Розкажи закличку, як я», «Хто швидше промовить скоромовку», «Скажи навпаки»;

5) пригадування фольклорних текстів відповідно до почутих звуків: «Пригадай чистомовку з певним звуком», «Розкажи скоромовку, в якій найчастіше зустрічається певний звук».

На заняттях з розвитку мовлення ми відпрацьовували також мовленнєве дихання, пропонуючи дітям неголосно, протяжно і якнайдовше вимовляти певні звуки у чистомовках, скоромовках, мирилках тощо [3, 5].

Тематичні мовленнєві заняття з виховання звукової культури мовлення будувалися за традиційною структурою, в основі якої – етапи роботи зі звуком. Всі заняття мали таку структуру: підготовка артикуляційного апарату (проведення артикуляційної гімнастики); робота з ізольованим звуком (показ правильної вимови звуку (або групи звуків) вихователем, вправлення дітей у вимові цього звуку; введення звуку в склад, слово; диференціація звуку (звуків) у словах; введення звуку у фразове мовлення.

Отже, зміст занять під час роботи з розвитку звукової культури мовлення старших дошкільників постійно наповнювався різноманітними малими формами фольклору. Так на етапі введення звуку в склад, слово ми пропонували дітям чистомовки, загадки, мирилки, колисанки і пропонували назвати слова, в яких є певні звуки. На етапі введення звуку у фразове мовлення розкриваються більш широкі можливості використання фольклорної спадщини, з якою організовувалися різні види роботи: просте повторювання заучування, інсценування, діалогізування, вимовляння з різною інтонацією.

Література

1. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навчальний посібник / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. К.: Вища шк., 1994. 398 с.

2. Борова В. Є. Виховання звукової культури мови у дітей: методичні вказівки для вихователів дошкільних закладів, вчителів початкових класів школи, студентів педагогічних факультетів інститутів, батьків. Частина 4. / В. Є. Борова. Рівне, 1997. 46 с.

3. Від «А» до «Я» (загадки, скоромовки, чистомовки): Методичний посібник для пед. працівників дошк. закладів, вчителів початкових класів, батьків. Тернопіль: МП Мальва – ОСО, 1997. К.: ТОВ «СЕСТА», 1997. 126 с.

4. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець – Білоскаленко, та ін.; наук. ред.: Г. В. Беленька, М. А. Машовець; Мін. осв. і

науки України, Київ, ун.-т. ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун.-т. ім. Б. Грінченка, 2016. С.15–19.

5. Довженок Г. В. Український дитячий фольклор: віршовані жанри / Г. В. Довженок. К.: Наук. думка, 1981. 171 с.

6. Савельєва Н. П. Виховання культури мови у дітей дошкільного віку / Н. П. Савельєва – К.: Знання, 1966. 23 с.

УДК 377.1

Когут О.І.

кандидат філологічних наук, доцент,
заступник директора з науково-педагогічної, навчальної роботи та
інформаційно-комунікаційних технологій ТОКІППО

oi.kogut@ippo.edu.te.ua

НОВІТНІ ПІДХОДИ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Постановка проблеми. В умовах якісних змін в сфері науки, техніки і технологій виникла необхідність неперервного підвищення професійного рівня, здобуття нових знань, вмінь і навичок, формування та розвиток компетентностей педагогічних працівників. Основним завданням підвищення професіоналізму є приведення їх фахового рівня у відповідність з вимогами суспільства й економіки нашої держави. На думку І. Зязюна, «складниками професіоналізму у будь-якій професії є компетентність та озброєння системою вмінь» [1]. А. Деркач визначає професійну компетентність як головний когнітивний компонент підсистеми професіоналізму діяльності, сферу професійного ведення, систему знань, яка постійно поширюється і дозволяє здійснювати професійну діяльність з високою продуктивністю [2]. В освіті назріла потреба застосування нових підходів до підвищення кваліфікації педагогічних працівників, основними передумовами яких стали інноваційні підходи, визначення нових напрямів, пошук новітніх практик задля функціонування та розвитку системи, інтеграції України до ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку неперервної педагогічної освіти висвітлено у філософських працях В. Андрущенко, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового; теоретичні основи розвитку системи післядипломної освіти педагогічних кадрів, окремі аспекти технології навчання фахівців у післядипломний період – В. Бондаря, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, А. Кузьмінського, В. Маслова, В. Олійника, Н. Протасової, О. Тонконової та інших. Проблема розвитку професійної компетентності отримала відображення у працях У. Архіпової, В. Козакова, Я. Коломінського, М. Скаткіна, Р. Скульського; дослідженнями поняття «професійна компетентність педагога» займалися Т. Г. Браже, В. Н. Введенський, Т. Х. Гильмеєва, А. К. Марков, В. А. Сластьонін, Г. В. Мухамедзянова, А. Н. Новіков.

Формулювання мети. Метою є огляд та розкриття сутності новітніх підходів у професійному розвитку педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу дослідження.